

ГЕНДЕРНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ "ЧОЛОВІК" ТА "ЖІНКА" В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Денисенко Я. Ю., студ. гр. ПР-81

На сучасному етапі в різних соціальних науках особливої актуальності набуває гендерний підхід до вивчення процесів, що відбуваються в суспільстві та відображаються в структурі його мови. Відповідно до цього підходу існує багато розбіжностей між чоловічою та жіночою поведінкою, їхнім сприйняттям навколишнього світу. Саме ці причини стали поштовхом для виникнення нового напрямку лінгвістики – гендерної лінгвістики, підґрунтям для якої стала феміністська лінгвістика.

Гендер - це система відносин і взаємодій, що утворюють фундаментальну складову частину соціальних зв'язків. Вона стійка й одночасно мінлива і ґрунтується на розподілі суспільства згідно з ознакою статі й ієрархії її представників. Важливими елементами створення гендерних розбіжностей є протиставлення "чоловічого" та "жіночого".

У гендері проявляються поведінкові норми мовлення чоловіків та жінок у текстах різного типу, у стильових особливостях, які можуть бути класифіковані як такі, що притаманні мовленню чоловіків або жінок, і сприяють осмисленню аспектів "мужності" та "жіночності" у різних культурах, а, значить, і у різних мовах.

В англійській мові сформовані свої гендерні маркери, притаманні мовленню чоловіків та жінок. Виявляється, що жінки дуже активно використовують велику кількість вставних слів, означень, обставин, евфемізмів, в той час як мовлення чоловіків відзначається термінологічністю, прагненням до точності номінації, частим вживанням ненормативної, вульгаризованої та стилістично зниженої лексики. Жінки набагато частіше, ніж чоловіки вживають у мовленні питальні речення, перепитування, так звані "визначники неточності", форми кон'юнктива, формули вибачення, виправдання своєї поведінки, запитання дозволу, самопринижуючі вислови. Психологічно у вербальній поведінці жінок прослідковується прагнення створити доброзичливу атмосферу спілкування. У мові жінок більше формул ввічливості, мовних кліше, майже відсутня вульгаризована та стилістично знижена лексика. Все це складає гендерну асиметрію англійського дискурсу.

Існування гендерної асиметрії відображається у наявності лексики на позначення осіб виключно чоловічої чи жіночої статі та лексики, що містить у собі "приховану" категорію роду.

Гендерна асиметрія може мати інвентарний і семантичний характер. Інвентарна та семантична асиметрія є проявами одного феномену – асиметрії в структуруванні гендерного концептуального змісту. Інвентарна гендерна асиметрія пов'язана з репрезентативністю чоловічої та жіночої референції, що заповнюють потенційно можливі слоти фреймових структур різних ідеографічних категорій особи в лексичній системі англійської мови як інвентаря мовних засобів, і виявленням лакунарних категорій, тобто таких, що репрезентовані одиницями англійської мови винятково чоловічої чи жіночої референції.

Відповідно до семантики виділяємо одиниці англійської мови, що відбивають природні неконтрольовані властивості референта, надані йому / їй від природи й доступні суб'єкту дискурсу в чуттєвому сприйнятті; соціокультурні одиниці англійської мови, що позначають численні соціальні ролі референта; індивідуально – психологічні одиниці англійської мови, що відображають реальні чи стереотипно приписувані референту властивості та поведінкові характеристики.

Прислів'я – джерело знань, що передаються з покоління в покоління і несуть в собі морально-етичні норми та гендерні еталони. Англійські прислів'я також мають власні засоби вербалізації лінгвокультурних концептів "чоловік" та "жінка".

Концепт "чоловік", як правило, відображається у формі лексеми man, але вона може замінюватися субститутами типу one, you, he. Жінки, у свою чергу, репрезентовані в прислів'ях за допомогою слова woman.

Англійські прислів'я містять у собі оцінку гендерно маркованих референтів, тим самим формуючи для них систему гендерно специфічних поведінкових норм. У прислів'ях чоловіки набувають таких природних характеристик, як: високий інтелектуальний рівень та соціальний статус, фізична сила, відповідальність, вміння аналітично мислити та визнавати свої помилки. Жінки ж набувають таких основних природних характеристик, як: краса, фізична слабкість, не дуже високий рівень інтелектуального розвитку, впертість, надмірна цікавість та звичка багато говорити.

Іноді вживання тієї чи іншої гендерно маркованої лексики може викликати конфлікти між особами різної статі, тому, з метою подолання даної проблеми, в англійському дискурсі представникам різної статі пропонується вживати нейтральну – немарковану – лексику, наприклад, на позначення широковживаних професій: e.g. sales person замість sales man / sales woman.

Вітчизняні науковці зробили значний внесок у розвиток гендерної лінгвістики. Серед робіт українських лінгвістів-гендерологів значну частку складають роботи, присвячені дослідженню гендерно маркованої лексики в англійській мові. Зростаючий інтерес до цієї проблематики, прогнозується, стане поштовхом для подальших ґрунтовних досліджень вираження концептів "чоловік" та "жінка" як в англійській мові, так і у всіх мовах в цілому.

Наук. кер. - Чернюк Н. І., *к. філол. н., доцент СумДУ*